

ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НГУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

CONTENT ASPECTS OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF NGU IN THE CONDITIONS OF FULL-SCALE WAR

Стаття присвячена одній з актуальних проблем теоретико-практичного обґрунтування проблеми змісту професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни. Окреслено основні постулати нормативно-правових актів та документів, що регулюють діяльність осередку вищої освіти, а також системи вищої військової освіти, зокрема (Закон України «Про вищу освіту» (2021 р.), «Проект Стратегії воєнної безпеки України» (2021 р.), «Концепція трансформації системи військової освіти за стандартами НАТО» (2023 р.)). Доведено, що система вищої військової освіти має базуватися на освітніх програмах НАТО, спрямованих на: навчання майбутніх фахівців НГУ іноземної мовленнєвої компетентності з метою вести діалог військовослужбовцями та колегами в міжнародному військовому просторі; безперервний освітній та професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри на період до 2032 року; оновлення змісту навчальних планів, застосування сучасного методологічного інструментарію та технологій спрямованих на професійну підготовку майбутніх фахівців НГУ із застосуванням ІКТ та елементів VR-віртуальної реальності; зміцнення сектору міжнародної співпраці з країнами-членами НАТО з метою проведення міжнародних військових навчань, тренінгів, тощо. Визначено, що зміст сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ базується на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях. Окреслено новітні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ з використанням динамічних тренажерів для імітації протитанкових ракетних комплексів «Фагот», «Стугна-П», «Корсар» та зенітно-ракетного комплексу «Ігла», «FIM-92 Stinger», сучасного бронетранспортера БТР 4-Є та його бойового модуля БМ 4 ПАРУС, а також лабораторії віртуальної реальності «Labster», MozaBook та MozaWeb, Google Expeditions з метою візуалізації 3D-моделі сюжетів професійних ситуацій у тривимірному вигляді.

Ключові слова: динамічні тренажери, стандарти НАТО, НГУ, професійна підготовка, імерсивні технології.

The article is devoted to one of the urgent problems of theoretical and practical substantiation of the problem of the content of professional training of future specialists of NGU in the conditions of a full-scale war. The main postulates of the normative legal acts and documents regulating the activity of the higher education unit, as well as the higher military education system, are outlined, in particular (the Law of Ukraine «On Higher Education» (2021), «Project of the Military Security Strategy of Ukraine» (2021), «The concept of transformation of the military education system according to NATO standards» (2023)). It has been proven that the system of higher military education should be based on NATO educational programs aimed at: training future NGU specialists in foreign language speech competence in order to conduct a dialogue with servicemen and colleagues in the international military space; continuous educational and professional development of military specialists throughout their military career until 2032; update of curriculum content, application of modern methodological tools and technologies aimed at professional training of future specialists of NGU using ICT and elements of VR-virtual reality; strengthening the sector of international cooperation with NATO member countries for the purpose of conducting international military exercises, trainings, etc. It was determined that the content of modern professional training of future specialists of NGU is based on tactical, operational and strategic levels. The latest approaches to the professional training of future specialists of NGU are outlined using dynamic simulators for simulating anti-tank missile systems «Fagot», «Stugna-P», «Corsair» and anti-aircraft missile system «Iglu», «FIM-92 Stinger», a modern armored personnel carrier 4-Ye and its combat module BM 4 PARUS, as well as virtual reality laboratories «Labster», MozaBook and MozaWeb, Google Expeditions in order to visualize the 3D model of the plots of professional situations in a three-dimensional form.

Key words: dynamic simulators, NATO standards, NGU, professional training, immersive technologies.

УДК 378.091

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.2.20>

Плаксіні А.А.,

канд. пед. наук,
заступник начальника факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Київського інституту Національної гвардії України

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Розгортання повномасштабної війни на теренах України, політичні, економічні, освітні реформи, а також зміни в устрої сектору національної безпеки актуалізують проблему зміни змістових аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ, як державного озброєного органу, який покликаний захищати суверенітет України, її територіальну цілісність, а також життя та особисту гідність громадян, їх конституційні права і свободи від злочинних

посягань та інших антигромадських дій. Важливим в означеному аспекті стає інтеграція НГУ України до європейського співтовариства, де провідним визначено зміст професійної підготовки майбутніх військових кадрів у відповідності до стандартів НАТО. Означене актуалізує теоретико-практичне обґрунтування проблеми змісту професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторинг проблеми змістових аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ

в умовах повномасштабної війни дає підстави стверджувати, що різноманітним теоретико-практичним засадам означеної проблеми дослідження присвячена значна кількість наукових розвідок, зокрема: основним підходам до системи професійної військової освіти в Україні (В. Рахманов, М. Ктіторов, А. Плаксін та ін.); системі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ (В. Самсонов, О. Хацаюк, Halmaghi Elisabeta Emilia, V. Terziev та ін.); моделювання змісту освітнього процесу вищому військовому навчальному закладі (Ю. Корнійчук, М. Ктіторов, А. Плаксін, В. Оліферук, О. Хацаюк та ін.); особливостям формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ (О. Марков, С. Марченков, В. Самсонов, та ін.), застосування елементів імітаційного моделювання та онлайн симуляторів віртуальних лабораторій в навчанні майбутніх фахівців НГУ (І. Баркатов, В. Варакута, В. Стародубцева, О. Майстренко та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з тим, що вивчення змістових аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни ще не стало предметом комплексного розгляду науковців. Актуалізується проблема дослідження трансформаційних зрушень в змісті професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ на засадах стандартів НАТО.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є теоретико-практичне обґрунтування проблеми змісту професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що у період з 2022 по 2023 рр. система вищої військової освіти зазнала значних трансформаційних зрушень, що підкреслюється не тільки прийняттям низки нормативно-правових актів та документів, що регулюють діяльність осередку вищої освіти, а також системи вищої військової освіти, зокрема (Закон України «Про вищу освіту» (2021 р.) [3], «Проект Стратегії воєнної безпеки України» (2021 р.) [11], «Концепція трансформації системи військової освіти за стандартами НАТО» (2023 р.) [4]). Положення та стандарти закладені в окреслених документах акцентують увагу на зміні змістових аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців галузі національної безпеки, які б відображали специфіку даної професії, а також мали б на меті підготовку фахівців нової фармації, здатних бути лідерами в умовах воєнного стану, злагоджено та швидко приймати рішення у критичних ситуаціях, діяти тактично, оперативно та гнучко. Тому пошук зміна змісту професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни із урахуванням вище зазначеного являється пріоритетним напрямом наукових досліджень.

Так, система вищої військової освіти має базуватися на освітніх програмах НАТО, спрямованих на: навчання майбутніх фахівців НГУ іншомовної мовленнєвої компетентності з метою вести з діалог військовослужбовцями та колегами в міжнародному військовому просторі; безперервний освітній та професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри на період до 2032 року; оновлення змісту навчальних планів, застосування сучасного методологічного інструментарію та технологій спрямованих на професійну підготовку майбутніх фахівців НГУ із застосуванням ІКТ та елементів VR-віртуальної реальності; зміцнення сектору міжнародної співпраці з країнами-членами НАТО з метою проведення міжнародних військових навчань, тренінгів, тощо.

Слід зазначити, що постулатами змісту сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ визначено тактичний, оперативний та стратегічний рівні, які в загальному комплексі складають професійну військову освіту, що в подальшому забезпечуватиме виконання службово-бойових функцій.

Так, на засадах міжнародної співпраці в рамках Індивідуальної програми партнерства Україна-НАТО, активно реалізуються платформи короткострокових інтенсивних курсів для офіцерів та курсантів НГУ за тематикою євроатлантичної інтеграції. Крім того, представники Національної гвардії України постійно приймають участь в Модульних інформаційно-ознайомчих курсах стосовно актуальних питань діяльності НАТО та державної політики євроатлантичної інтеграції, які організуються спільно з Кабінетом Міністрів України.

Так, представники НГУ приймають участь в змаганнях НАТО з програмування «TIDE Hackathon» в Україні та за кордоном. Крім того, представники НГУ залучаються до тренінгів з питань оцінки кампаній і операцій НАТО, стратегічних комунікацій та зв'язків з громадськістю.

В межах професійної підготовки стандарту країн Альянсу TLP (Troop Leading process) також проходять навчання майбутніх фахівців галузі НГУ з метою вдосконалення знань з інженерної та тактичної підготовки, топографії, військової медицини й психології, а також послідовності дій під час планування та прийняття рішення командиром взводу [6].

Важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ безперечно є велика кількість практичних занять. Саме з цією метою майбутні офіцери НГУ навчаються на динамічних тренажерах для імітації протитанкових ракетних комплексів «Фагот», «Стugna-П», «Корсар» та зенітно-ракетного комплексу «Гла», «FIM-92 Stinger», сучасного бронетранспортера БТР 4-Є та його бойового модуля БМ 4 ПАРУС [6; 10]. Ефективність проведення таких практичних занять

підкреслюється багатофункціональністю програмного забезпечення тренажерів, що дозволяє змодельовувати: будь-які фонові та погодні умови, що максимально наближає ці дії до реальних; мішені, фонові обставини; постановку активних та пасивних завад. Крім того, на базі навчально-тренувального комплексу з вогневої підготовки майбутні військовослужбовці тренують навички стрільби у мультимедійному, мультіекранному та бойовому типі.

Слід також наголосити на важливості застосування імерсивних технологій в професійній підготовці майбутніх фахівців НГУ, як от: лабораторії віртуальної реальності «Labster», MozaBook та MozaWeb, Google Expeditions з метою візуалізації 3D-моделі сюжетів професійних ситуацій у тривимірному вигляді.

Цікавим досвідом професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ є також відпрацювання надання медичної допомоги на полю бою за стандартами НАТО. Для цього використовується спеціальний алгоритм дій. Він розроблений та рекомендований відомими міжнародними організаціями та випробуваний військами країн Північноатлантичного альянсу на навчаннях та справжніх військових операціях. Такі заняття проходять під пильним наглядом і керівництвом досвідчених інструкторів, в умовах максимально наближених до реальних: використовуються піротехніка, реалістичні манекени, кров і навіть імітація поранень.

Зауважимо, що гарантування успішності професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ можливе лише за умови дотримання принципів, як от: систематичного навчання; змісту військово-професійної підготовки, що реалізується за дисциплінами професійної підготовки (загально-професійних, військово-професійних, професійно-спеціальної) та за допомогою практичної та військової підготовки; можливість використання засобів ІКТ та імерсивних технологій навчання під час вирішення спеціалізованих завдань; активного включення майбутніх фахівців НГУ в процес формування професійно важливих якостей необхідних для військовослужбовців.

Так, у процесі вивчення дисциплін загально-професійної, військово-професійної та професійно-спеціальної підготовки майбутні фахівці НГУ, опираючись на дані військової науки та керуючись вимогами військових статутів і наказів, оволодівають професійними вміннями та навичками роботи з військовою технікою, мистецтвом ведення бойових дій, моральною та психологічною готовністю до військової служби, реальними умовами військово-професійної діяльності; регламентованістю технологій і методик навчання в чітко визначеній методичній послідовності з індивідуальним підходом підсилення практичної підготовленості на професійну діяльність.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Підсумовуючи, варто зазначити, що змістові аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ закладаються під час навчання у вищих військових закладах освіти, адже саме там відбувається накопичення необхідних знань, відпрацьовуються вміння та навички, культивуються та вдосконалюються професійний інтерес, військова спрямованість, ціннісні орієнтації, необхідні психологічні якості, стійкість, витривалість тощо.

Відповідно до стандартів НАТО в основу змісту нової системи професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ покладено принцип роздільної та поетапної підготовки, яка починається з індивідуальної підготовки майбутніх військовослужбовців і продовжується підготовкою в складі підрозділів. Основними аспектами при цьому виокремлено наступні: необхідність набуття навичок іншомовної мовленнєвої компетентності; здатність до безперервного навчання та покращення власного професійного розвитку впродовж військової кар'єри; модернізація змісту навчальних програм, технологій, методів та засобів навчання майбутніх офіцерів НГУ із застосуванням ІКТ та елементів VR-віртуальної реальності; орієнтація на міжнародну співпрацю з країнами-членами НАТО.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробці структурно-функціональної моделі змісту професійної підготовки майбутніх фахівців НГУ в умовах повномасштабної війни на засад середовищного підходу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баркатов І.В., Варакута В.П., Гончарук С.С. та ін. Використання інтерактивних тривимірних візуалізацій вивчення бойового досвіду підрозділів в операції об'єднаних сил. *Збірник наукових праць ХНУПС*. 2021. Випуск №3 (69). С. 32–43.
2. Варакута В. П., Стародубцев С. О., Дяченко Д. В. Пропозиції щодо імітаційного моделювання в тренажно-імітаційних комплексах забезпечення командно-штабних (тактико-спеціальних) навчань з частинами, підрозділами сухопутних військ та Національної гвардії України. *Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: сучасний стан, проблеми та перспективи»*. Секція 1. *Оперативне мистецтво та тактика*. 25.03.2021 р. м. Харків. С. 13–15.
3. Закон України «Про вищу освіту» (2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.05.2023).
4. Концепція трансформації системи військової освіти за стандартами НАТО (2023 р.). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukhvalyv-kontseptsiu-transformatsii-systemy-viiskovoi-osvity-za-standartamy-nato> (дата звернення: 25.05.2023).
5. Корнійчук В. Виховний процес у вищому військовому навчальному закладі як науково-теоре-

тична проблема. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 46. Педагогічні науки. 2009. С. 72–76.

6. Ктіторов М. Організаційно-методичні аспекти формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ в умовах воєнного стану. *Наукові записки кафедри педагогіки*, 2022. (51), 30-38. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-04>.

7. Марков О., Самсонов Ю., Бородін С., Шемчук В., Атаманенко І. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектора безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки з використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*, м. Одеса. 2021. № 32 (Т. 2). С. 194–198.

8. Марченков С. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир. 2021. 23 С.

9. Оліферук В., Вітер Д., Шабатіна Н. Моделювання процесу розвитку військової освіти в Україні: принципи та підходи до стандартизації. *Військова освіта*, 2020. № 2(42). С. 223–229.

10. Плаксін А. Методологічні засади професійної підготовки фахівців галузі національної безпеки у вищих військових закладах України. *Періодичний науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*, м. Одеса. 2020. № 29. С. 76–79.

11. Проект Стратегії воєнної безпеки України (2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

12. Рахманов В. Забезпечення якості вищої військової освіти та проблеми розвитку професійної військової освіти в Україні. *Військова освіта*. 2023. № 6(26). С. 242–253.

13. Хацаюк О., Воронін А., Кравченко О., Корольов А. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням. *Актуальні питання гуманітарних наук*. м. Дрогобич. 2020. Вип. 27 (Т. 5). 168–176.

14. Halmaghi Elisabeta-Emilia The external environment and its influence on the development of military and civilian higher education institutions. *Land Forces Academy Review*. 2021. Vol. XXVI, No. 2(102). P. 132–138.

15. Maistrenko O. B., Bubenshchikov P. B., and Stetsiv C. B., «The use of simulation modelling tools in a practical training for the prospective officers of the armed forces of Ukraine». *ITLT*. 2020. Vol. 75. No. 1, pp. 186–201.

16. Terziev V., Nichev N. Analysis of the environment for military educational system functioning and its impact on the preparation of cadets for military professional activities in the Republic of Bulgaria. *IJAEDU-International E-Journal of Advances in Education*. 2017. Vol. 3, Issue 8, P. 371–374.